

האם ניתן להתמודד עם עליה ב 1% תוצר בתקציב הבטחון ביום שאחרי?

פרופ' צבי אקשטיין
ראש מכון אהרן למדיניות כלכלית
אוניברסיטת רייכמן

27 מאי, 2025

בשיתוף: פרופ' בני בנטל, ד"ר שרית מנחם-כרמי, ד"ר סרגיי סומקין
וד"ר עידית קלישר

מודל המאקרו של מכון אהרן: מבוסס היצע

- התוצר שווה למכפלת התעסוקה בפריון העבודה
- חלוקת המשק לשלושה מגזרי פעילות
ענף ההייטק | מגזר עסקי – ללא הייטק | מגזר ציבורי
- הנחות על פריון העבודה (התוצר לעובד) בהתאם למגזר
- הנחות נוספות
 - גמישות יחידתית של הכנסות המדינה ממסים
 - הוצאות הממשלה (האזרחיות) לפי הנומרטור
 - הוצאות הממשלה על ביטחון – על פי תחזית מכון אהרן

ההיצע מבוסס על שני תרחישים ביטחוניים

תרחיש הייחוס

- **עזה: מלחמה בעצימות גבוהה עד סוף Q3 2025**
 - שליטה צבאית וחלוקת מזון לפחות עד סוף 2026
 - היעדר מנגנון שליטה אזרחית לפחות עד סוף 2026
 - הנחה: החל מ-2027 – שליטה צבאית ישראלית ומנגנון אזרחי מוסדר
 - 1% תוצר עלות צבאית נוספת ב 2025; 0.5% תוצר עלות נוספת 2026 (על נגל)
- **צפון: הסדרה במצב הקיים מול לבנון**
 - חזרה לפעילות כלכלית קרובה לשגרה ב Q4 2025
 - סוריה: חזרה לגבול הבינלאומי בסוריה עד סוף 2025
- **יהודה ושומרון: המצב הביטחוני מתוח אך בשליטה**
- **איראן: נמשכת אי-וודאות ב-2025 ואילך ללא עימות ישיר**
- **חות'ים: ירי הטילים ייפסק בסוף Q3 2025**

* התרחיש נבנה תוך היוועצות עם אנשי ביטחון.

**תרחיש הייחוס: אומדני תעסוקה – הערכת תוספת
מילואים ונעדרים זמנית ממקום העבודה* (אלפים)**

תחזית					נתונים בפועל			
2027	2026	Q4 2025	Q3 2025	Q2 2025	Q1 2025	Q4 2024	Q4 2023	
30	60	70	100	100	70	90	220	מילואים
10	20	30	50	50	30	40	310	נעדרים זמנית ממקום העבודה**

* מבוסס על נתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס ואומדנים על האוכלוסייה החשופה לירי בצפון.

**** בניכוי נעדרים זמנית ממקום העבודה בגין מילואים.**

התחזית המקור כלכלית נבנתה על בסיס הנתונים בטבלה בהתאם לחלוקה ענפית ופיריון העבודה בענפים.

תרחיש חמור: עימות ישיר ישראל-איראן וסנקציות אירופאיות

- תרחיש הייחוס מתקיים עבור עזה, יהודה ושומרון והצפון
- איראן: יוזמה ישראלית לפגיעה בגרעין האיראני ב-Q4 2025
- משך העימות – כחודש, עם שיתוק הפעילות הכלכלית ופגיעה בתשתיות
- עלות צבאית כ-40 מיליארד ₪
- היקף המילואים ב-Q4 2025: 70 אלף, בדומה לתרחיש ייחוס
- היקף הנעדרים זמנית ממקום העבודה ב-Q4 2025: כ-350 אלף
- סנקציות כלכליות אירופאיות החל מסוף 2025 ועד סוף 2026

תחזית מכון אהרן: בתרחיש החמור המשק יתכווץ

ב-2.5% ב-2025

תקציב 2026
ללא רפורמות
תומכות צמיחה
 ההתאמה
 התקציבית של
 2%-1.5%
 מ-2025 נמשכת

2026		2025		2024	
תרחיש חמור	תרחיש ייחוס	תרחיש חמור	תרחיש ייחוס		
1.6%	2.2%	1.6%	1.8%	1.1%	צמיחת התעסוקה
-0.2%	0.4%	-1.7%	0.3%	-0.2%	צמיחת הפריון
5.50%	5.00%	5.00%	4.75%	4.75%	שיעור הריבית השולית
1.4%	2.6%	-2.5%	2.1%	0.9%	צמיחת התוצר
6.5%	6.2%	11.4%	9.0%	8.6%	הוצאות הביטחון ביחס לתוצר
33.7%	33.7%	33.7%	33.7%	34.7%	הוצאות אזרחיות ביחס לתוצר
5.8%	4.9%	9.5%	6.9%	9.4%	גירעון ביחס לתוצר
79.4%	72.3%	76.3%	70.8%	67.8%	יחס החוב לתוצר

מקור: תחזיות מכון אהרן

2027-2035: תקציב בטחון של 5.5% תוצר דורש התאמה תקציבית של יותר מ 2% ומדיניות תומכת צמיחה (3.5%)

תחזית ל-2035, לפי תרחישי מדיניות כלכלית והתאמות תקציביות

תרחיש חמור		תרחיש הייחוס		תרחיש	% התאמה
3.5%	2.5%	3.5%	2.5%	% צמיחה	
5.5%	5.6%	4.3%	4.3%	גירעון ב-2035 (מהתוצר)	התאמה 1%
89.7% מתבדר	95.3% מתבדר	77.0% מתבדר	81.8% מתבדר	יחס החוב לתוצר ב-2035	
4.1%	4.2%	2.9%	2.9%	גירעון ב-2035 (מהתוצר)	התאמה 2%
80.8% מתייצב	86.0% מתבדר	68.2% מתכנס	72.6% מתייצב	יחס החוב לתוצר ב-2035	

ללא מדיניות כלכלית תומכת צמיחה שיעור הצמיחה צפוי להיות 2.5%, ולא יאפשר שמירה על חוסן כלכלי לצד תקציב הביטחון הנדרש

הסיכונים הכלכליים לישראל ב-2025 ואילך

• יחס חוב לתוצר גבוה בתוואי שאינו יורד – כתוצאה מגירעון גדול ומצמיחה נמוכה

• חוסר יציבות ביטחונית-מדינית-כלכלית

• חוסר יציבות חברתית בישראל וחידוש הרפורמה המשפטית

• סיכון להשפעה שלילית על ענף ההייטק: האטה בהשקעות חוץ וחרמות



עליית הסיכון להגירת צעירים בעלי הון אנושי איכותי
(ברירת מוחות)

היקף משרתי המילואים המועסקים בענף ההייטק כפול מאשר ביתר ענפי המשק

איתנות המשק הישראלי תלויה בתעסוקה ובתוצר לשעת עבודה

- נדרשת מדיניות תומכת צמיחה המתמקדת ב:
 - שמירה על ענף ההייטק כפלטפורמה לצמיחת המשק
 - הון אנושי ותעסוקה בחברה הערבית, בחברה החרדית ובפריפריה החברתית
 - השקעות בתשתיות: תחבורה, דיור ודיגיטציה
 - הפחתת חסמים להשקעות בסקטור העסקי שאינו הייטק
 - הורדת יוקר המחיה על ידי הסרת חסמי תחרות וייבוא
 - התייעלות הסקטור הציבורי: דיגיטציה